

V E N D I M
Nr.1, datë 15.2.2001

“NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË”

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë të përbërë nga

Thimjo Kondi Kryetar

Ylvi Myrtja Anëtar

Bashkim Caka “

Agron Lamaj “

Natasha Sheshi “

Artan Hoxha “

Metush Saraçi “

Valentina Kondili “

Vladimir Metani “

Nikoleta Kita “

Vladimir Bineri “

Zamir Poda “

Kristaq Ngjela “

Tefta Zaka “

Perikli Zaharia “

në seancën gjyqësore të datës 15.2.2001, mori në shqyrtim çështjen nr.1 që u përket:

Të pandehurve : Qazim Lika, Qamil Lika e Zamir Lika,
në mungesë.

Akuzuar: Për vjedhje me armë në bashkëpunim, armëmbajtje pa leje, parashikuar nga nenet 140- 25 dhe 278/2 të Kodit Penal.

Gjykata e Shkallës së Parë Shkodër, me vendimin nr.107 datë 23.3.2000, ka vendosur:

Deklarimin fajtor të të pandehurit Qazim Lika për kryerjen e veprës penale të vjedhjes me armë, në bashkëpunim, parashikuar nga neni 140 e 25 të Kodit Penal, e dënimin e tij me 17 vjet burgim.

Deklarimin fajtor të të pandehurit Qazim Lika, për veprën penale të armëmbajtjes pa leje, parashikuar nga nenet 278/2 të Kodit Penal, e dënimin me 1 vit burgim.

Në bazë të nenit 55 të Kodit Penal, dënimin përfundimisht të të pandehurit Qazim Lika, me 17 vjet burgim.

Deklarimin fajtor të të pandehurit Qamil Lika për kryerjen e veprës penale të vjedhjes me armë, në bashkëpunim, parashikuar nga nenet 140 e 25 të Kodit Penal, e dënimin e tij me 17 vjet burgim.

Deklarimin fajtor të të pandehurit Qamil Lika, për veprën penale të armëmbajtjes pa leje parashikuar nga neni 278/2 të Kodit Penal, e dënimin me 1 vit burgim.

Në bazë të nenit 55 të Kodit Penal, dënimin përfundimisht të të pandehurit Qamil Lika, me 17 vjet burgim.

Deklarimin fajtor të të pandehurit Zamir Lika, për kryerjen e veprës penale të vjedhjes me armë, në bashkëpunim, parashikuar nga nenet 140 e 25 të Kodit Penal, e dënimin e tij me 17 vjet burgim.

Deklarimin fajtor të të pandehurit Zamir Lika, për veprën penale të armëmbajtjes pa leje parashikuar nga neni 278/2 të Kodit Penal e dënimin me 1 vit burgim.

Në bazë të nenit 55 të Kodit Penal, dënimin përfundimisht të të pandehurit Zamir Lika, me 10 vjet burgim.

Në aplikim të nenit 51 të Kodit Penal, gjykata përfundimisht e dënon të pandehurin Zamir Lika me 5 vjet burgim.

Gjykata e Apelit Shkodër me vendimin nr.56, datë 2.5.2000 ka vendosur:

Lënien në fuqi të vendimit nr.107 datë 23.3. 2000 të Gjykatës së Shkallës së Parë Shkodër.

Kundër vendimit nr.56 datë 2.5.2000 të Gjykatës së Apelit Shkodër kanë ushtruar rekurs tre të pandehurit duke parashtruar këto shkaqe:

Janë keqtrajtuar nga policia.

Nuk ka prova për fajësinë.

I pandehuri Zamir Lika është ndodhur në kushtet e detyrimit e kërcënimit

Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, me vendimin nr. 245 akti, datë 5.10.2000, ka vendosur:

Kalimin e çështjes Kolegjeve të Bashkuara për të unifikuar praktikën gjyqësore, lidhur me pjesëmarrjen e të pandehurit të lirë ose të arrestuar, në gjykimin në gjykatën e apelit, me arsyetimin:

Gjykimi në apel në mungesë të të pandehurve.

Gjykata ka realizuar njoftimin e avokatëve dhe jo të të pandehurve duke mosrespektuar kërkesat e neneve 425/1 dhe 139/1 e 2 të Kodit Penal.

Në praktikë, megjithë qëndrimin e Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, përsëri vërehen shkelje rreth kësaj çështje.

Si duhen kuptuar nenet 331/1 i Kushtetutës dhe 128/c, 426/1 dhe 139 e vijues të Kodit Penal Penale.

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë

pasi dëgjuan relacionin e anëtarëve Zamir Poda e Bashkim Caka:

pasi dëgjuan prokurorin Mihallaq Bleta, i cili kërkoi prishjen e vendimit dhe dërgimin e çështjes për rigjykim në Gjykatën e Apelit Shkodër,

V Ë R E J N E:

Vendimi nr.56 datë 2.5.2000 i Gjykatës së Apelit Shkodër, është rrjedhojë e zbatimit të gabuar të ligjit. Për pasojë, ai duhet të priset dhe çështja i duhet dërguar për rishqyrtim po asaj Gjykatë.

Si gjykata e shkallës së parë ashtu edhe Gjykata e Apelit Shkodër kanë pranuar, se në datën 20.12.1999 rreth orës 11.00 të pandehurit Qazim Lika dhe Qamil Lika, vëllezër si dhe Zamir Lika, nip i tyre, me kapuçë në kokë dhe të armatosur respektivisht i pari me automatik, i dyti me pushkë e i treti me automatik, kanë ndaluar dhe vjedhur me armë pasagjerë të dy kamionëve. Kështu, ata kanë ndaluar nën kërcimin dhe krismat e armëve, së pari një kamion të tipit “IFA”, në të cilën udhëtonin shoferi Gegë Ballza dhe pasagjerët Dedë Plepi, Gjolek Plepi, Gjergj Tonaj, Kolë Polia, Sandër Ashta, Nikollë Selvia, Gjon Nika dhe Ndue Koceku dhe u kanë marrë para e sende të tjera me vlerë. Më pas, në interval kohor prej 20 minutash, ata kanë ndaluar sërish, duke kërcënuar me armë një kamion tjetër të tipit “IFA”. Në momentin kur kanë kërkuar para, ata janë përballur me policë, të cilët udhëtonin në atë kamion. Menjëherë dy të pandehurit Qazim e Qamil janë larguar, ndërsa është kapur në vend, i pandehuri Zamir Lika. Më pas, organet e policisë kanë bërë të mundur edhe kapjen e dy të tjerëve.

Duke e parë vendimin e gjykatës së apelit në tërësinë e tij, arrihet në përfundim se ai është marrë në kundërshtim me kërkesat ligjore, mbasi nuk është siguruar e drejta ligjore e pjesëmarrjes dhe dëgjimit të të pandehurit në gjykim. Në gjykimet e gjykatave të apelit, megjithë qëndrimin konstant të mbajtur nga Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë përsëri vërehet një dukuri e tillë e kundërligjshme.

Me të drejtë, Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, pavarësisht se një moment i tillë nuk është parashtruar në rekursin e paraqitur nga të pandehurit, në përputhje me kërkesat e parashikuara në nenin 434 të Kodit Procedural Penale, kryesisht ka konstatuar mosthirrjen e njoftimin e të pandehurve në gjykimin në apel.

Urdhërimin për thirrjen dhe njoftimi i të pandehurit, për të marrë pjesë në gjykimin në apel, është një detyrim ligjor dhe jo fakultet për gjykatën.

Një përfundim i tillë, kategorik, buron nga analiza që u bëhet dispozitave përkatëse që rregullojnë të drejtën e mbrojtjes së të pandehurit në procesin penal, si dhe të drejtën për një proces të rregullt ligjor, të parashikuara në Kushtetutë, në Konventën Europiane të të Drejtave të Njeriut, si dhe në Kodin e Procedurës Penale.

Në praktikën gjyqësore të gjykatave të apelit, pikërisht lidhur me thirrjen dhe njoftimin e të pandehurit në gjykim, efektivisht janë vërejtur janë qëndrime të ndryshme të kundërligjshme dhe konkretisht:

Mosurdhërimin e thirrjes dhe njoftimin e të pandehurit të lirë apo të arrestuar.

Njoftimin vetëm të mbrojtësit të të pandehurit.

Urëzimin e kërkesës së paraqitur nga mbrojtësi, për urdhërimin e thirrjes dhe njoftimin e të pandehurit.

Urdhërimin e thirrjes së të pandehurit, por mosrespektimin e kërkesave ligjore për njoftimin e të pandehurit të burgosur.

Siç shihet , në të gjitha rastet, në substancë kemi të bëjmë me mosgarantim të sigurimit të të drejtës së mbrojtjes për të pandehurin.

Sipas kërkesave të nenit 31 të Kushtetutës, “Gjatë procesit penal kushdo ka të drejtë: ...ç. të mbrohet vetë ose...”

Formulimi i bërë në dispozitë kushtetuese të mësipërme është i njëjtë me formulimin e nenit 6 pika 3 gërma “c” të Konventës Europiane të të Drejtave të Njeriut, sipas të cilit “...Çdo i akuzuar ka të drejtë, ndër të tjera dhe kryesisht:

c) Të mbrohet vetë ose...”.

Më tej akoma, në nenin 33 pika 1 të Kushtetutës, parashikohet:

1.Kushdo ka të drejtë të dëgjohet para se të gjykohet.

Nga ana tjetër, ligjvënësi në nenin 426 të Kodit të Procedurës Penale, ku parashikohen veprimet paraprake të gjykimit në Gjykatën e Apelit, ka përcaktuar se:

1. Kryetari i Kolegjit të Gjykatës së Apelit urdhëron thirrjen e të pandehurit...

Sigurimi të drejtës së pjesëmarrjes dhe dëgjimit të të pandehurit në gjykimin në apel, është një veprim i domodoshëm, jo vetëm në aspektin kushtetues e ligjor, por edhe për faktin se gjykata e apelit në dallim nga Gjykata e Lartë, gjykon edhe si gjykatë fati. Kështu duke iu referuar kërkesave të parashikuara në nenin 427 të Kodit të Procedurës Penale, kemi:

1.Kur një palë kërkon rimarrjen e provave të administruara në shqyrtimin gjyqësor të shkallës së parë ose marrjen e provave të reja, gjykata në qoftë se e çmon se një gjë e tillë është e nevojshme, vendos përsëritjen tërësisht ose pjesërisht të shqyrtimit gjyqësor.

2. Përsëritja e shqyrtimit gjyqësor vendoset edhe kryesisht kur gjykata e çmon të domosdoshme.

3.Gjykata vendos përsëritjen e shqyrtimit gjyqësor kur vërtetohet se i pandehuri nuk ka marrë pjesë në shkallë të parë...”

Ndërsa shqyrtimi në Gjykatën e Lartë, në përputhje me kërkesat e parashikuara nga neni 432 i Kodit të Procedurës Penale, bëhet vetëm për shkaqe të përcaktuara që kanë të bëjnë me...” mosrespektim ose zbatim të gabuar të ligjit penal ose normave të tjera juridike...mosrespektim të normave procedurale që parashikojnë si pasojë pavlefshmërinë, mospranimin ose humbjen e një të drejte të ligjshme...mungesën e arsytimit ose karakterin haptazi jo logjik...”

Duke i parë në unitet të gjitha dispozitat e cituara më sipër, arrihet në përfundimin se pjesëmarrja e të pandehurit të lirë apo të arrestuar në gjykim (edhe në apel), dëgjimi dhe mbrojtja e tij, ndërsa për të (pandehurin) është një e drejtë kushtetuese dhe ligjore, për gjykatën është një detyrim gjithashtu ligjor, që nuk lë shteg për ekuivoke.

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, çmojnë se mosrespektimi i këtij detyrimi ligjor, për të thirrur dhe njoftuar të pandehurin e lirë apo të arrestuar në gjykimin në apel përbën shkelje edhe të së drejtës kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, në kuptim të nenit 42 të Kushtetues, sipas të cilit, “Liria, prona dhe të drejtat e njohura me Kushtetutë dhe me ligj nuk mund të cënohen pa një proces të rregullt ligjor”.

Duke ju referuar rastit në shqyrtim, arrihet në përfundimin se konstatohet shkelje e dispozitave kushtetuese – nenit 31 gërma “ç”, nenit 33 pika 1 dhe 42 të Kushtetutës, nenit 6 pika 3 gërma “c” të Konventës Europiane të të Drejtave të Njeriut, si dhe e kërkesave të parashikuara në nenin 426 pika 1 të Kodit të Procedurës Penale.

Një moment tjetër i veçantë që duhet t’i nënshtrohet analizës gjithmonë në kuadrin e kësaj çështje, është edhe dallimi që duhet bërë midis “njoftimit” të të pandehurit dhe “njoftimit” të mbrojtësit, moment i cili konfondohet në praktikë. Sikundër edhe u përmend, gjykatat jo rrallë njësojnë pozicionin e mbrojtësit me atë të të pandehurit, duke “bazuara” apo “njësuar” të drejtat dhe detyrimet e këtyre dy subjekteve të procesit penal.

Është e vërtetë se mbrojtësi në përgjithësi ka të drejtat që ligji i njej të pandehurit. Por ligji procedural, ka përcaktuar edhe kufijtë respektive në këto të drejta. Kështu në nenin 50 të Kodit Procedural Penale, parashikohet se:

1.”Mbrojtësi ka të drejtat që ligji i njej të pandehurit, përveç atyre që i rezervohen personalisht këtij të fundit”.

Është pikërisht i pandehuri, i cili përcakton, gjithnjë në kuadër të kërkesave ligjore, kufijtë e të drejtave të mbrojtësit të tij. Edhe nga këndvështrimi i kërkesave të parashikuara në nenin 426 pika 1 të Kodit të Procedurës Penale, nuk mundet kurrësi të “barazohet” thirrja e njoftimi i të pandehurit me

mbrojtësin e tij. Në këtë dispozitë përcaktohet shprehimisht dhe në mënyrë të qartë ndarja e njerit subjekt nga tjetri: “Kryetari i Kolegjit të Gjykatës së Apelit urdhëron thirrjen e të pandehurit, paditësit civil dhe të paditurit civil, si dhe të mbrojtësve e të përfaqësuesve të tyre...”.

Siç u tha edhe më lart, në dispozitën e cituar të Kodit të Procedurës Penale, parashikohet urdhërimi i thirrjes së të pandehurit në gjykimin, në gjykatën e apelit. Në pamje të parë, eventualisht mund të krijohet idea e gabuar se kemi të bëjmë thjesht me urdhërim për thirrje dhe vetëm kaq. Mirëpo, parë kjo dispozitë në koneksitet dhe unitet me dispozitat e tjera të Kodit të Procedurës Penale, arrihet në përfundimin se “urdhërimi për thirrje” i të pandehurit të lirë apo të arrestuar në gjykimin në apel, nuk mund të kuptohet dhe ndahet nga njoftimi i tij dhe rregullat procedurale që duhen zbatuar për këtë njoftim.

Me të drejtë mund të shtrohet pyetja, në se ekzistojnë dallime ndërmjet “urdhërimit për thirrje” dhe “njoftimit” të të pandehurit, në kuptim të kërkesave të pikës 1 të nenit 426 të Kodit të Procedurës Penale, por edhe më gjerë në dispozitat e tjera procedurale. Kolegjet e bashkuara, çmojnë se efektivisht dhe potencialisht ekzistojnë dallime.

Së pari, në parim ligj procedurale penale në dispozita të veçanta, parashikon dhe përcakton disponime të gjykatave me “urdhër” dhe në dispozita të tjera, parashikon dhe rregullon “Njoftimet”.

Së dyti, “urdhri” ka të bëjë në esencë me përcaktimin e një veprimi që duhet kryer, kush duhet ta kryejë dhe mjetin me të cilin do të kryhet.

Nga ana tjetër “njoftimet” kanë të bëjnë me anën “teknike” se si do të realizohet marrja dijeni për një akt të caktuar, i cili mund të jetë thirrje, vendim, etj.

Megjithatë, duke qëndruar në vazhdim të analizës së problemit konkret, të koneksitetit dhe unitetit ndërmjet “urdhërimit të thirrjes” dhe “njoftimit” të të pandehurit, në kuptim të kërkesave të nenit 426 pika 1 të Kodit të Procedurës Penale, tërhiqen disa përfundime.

Jo rrallë, gjykatat e apelit e kanë keqkuptuar këtë dispozitë. Vetë qëndrimet, herë herë të ndryshme të tyre, të nënvizuara në fillim të këtij arsytimi, konfirmojnë një gjë të tillë. Në jo pak raste, ato në fazën e veprimeve paraprake, formulojnë me shkrim urdhrin për thirrjen e të pandehurit të arrestuar apo të lirë, ia adresojnë atë organeve të policisë apo ftuesit përkatës dhe mbeten me kaq. Për këto gjykata, mjafton të evidentohet ky urdhërim në dosjen gjyqësore dhe sipas tyre, gjithçka është bërë në konformitet me kërkesat ligjore.

Mirëpo efektivisht në këto raste “harrohet” detyrimi tjetër ligjor, që ky urdhërim nuk mund të kuptohet pa realizimin e njoftimit të të pandehurit. Për ta ilustruar koneksitetin ndërmjet “urdhërimit të thirrjes” dhe “njoftimit” të të pandehurit, mjafton të shikohen përcaktimet që bëjnë psh nenet 349 dhe 350 të Kodit të Procedurës Penale.

Kështu në nenin 349 të Kodit të Procedurës Penale parashikohet:

1. “Gjykata urdhëron edhe kryesisht që të përsëritet thirrja për gjykim kur del që i pandehuri ose personi ndaj të cilit është bërë kërkesë për gjykim nga i dëmtuari akuzues nuk ka marrë njoftim ose njoftimi është i dyshimtë.

Ndërsa në nenin 350 të Kodit të Procedurës Penale, parashikohet:

1. “Kur i pandehuri, qoftë edhe i paraburgosur, ose personi ndaj të cilit ka bërë kërkesë për gjykim i dëmtuari akuzues, nuk paraqitet në seancë...gjykata edhe kryesisht shtyn ose pezullon shqyrtimin gjyqësor, cakton datën e seancës së re dhe urdhëron që të përsëritet thirrja...

4. Kur del që njoftimi nuk ka qenë i rregullt, gjykata vendos shtyrjen e shqyrtimit gjyqësor dhe urdhëron përsëritjen e njoftimit...”.

Në analizë sa më sipër, konkludohet se nuk mund të kuptohet një ndasi artificiale ndërmjet urdhërimit të thirrjes nga njoftimi i të pandehurit, sikundër në mënyrë të gabuar perceptohet nga gjykata te veçanta. Në këtë kuadër, gjykatat e apelit duhet të zbatojnë dhe respektojnë kërkesat ligjore që kanë të bëjnë me njoftimin e të pandehurit të lirë apo të arrestuar. Dhe konkretisht këto kërkesa janë të parashikuara në nenet 139 dhe 140 të Kodit të Procedurës Penale.

Si rrjedhojë, në rastin konkret të çështjes në gjykim, Gjykata e Apelit Shkodër, duhet të urdhëronte thirrjen e të pandehurve të arrestuar Qazim, Qamil dhe Zamir Lika, duke realizuar edhe njoftimin e tyre në konformitet me kërkesat ligjore të parashikuara nga neni 139 i Kodit të Procedurës Penale. Sipas kësaj dispozite, përcaktohet se:

1. “Njoftimi për të pandehurin e burgosur bëhet në vendin e burgimit duke i dorëzuar atij aktin.

2. Kur i pandehuri refuzon të marrë kopjen e aktit ose kur ai mungon për shkaqe të

justifikuara, akti i dorëzohet përgjegjësit të institucionit, i cili për rastin e fundit njofton të interesuarin me mjetin më të shpejtë.

3.Dispozitat e mësipërme zbatohen edhe kur i pandehuri është i paraburgosur për një akuzë tjetër ose është duke vuajtur dënimin me burgim...”.

Duke mos zbatuar dhe respektuar kërkesat e parashikuara në nenet 31 gërma “ç” e 33 pika 1 të Kushtetutës, në nenin 6 pika 3 gërma “c” të Konventës Europiane të të Drejtave të Njeriut, kemi të bëjmë me shkelje të të drejtave kushtetuese dhe për pasojë me një proces të parregullt ligjor. Nga ana tjetër, duke moszbatuar dhe respektuar kërkesat e parashikuara nga nenet 426/1 e 139 të Kodit të Procedurës Penale, të gjitha aktet e realizuara nga ana e gjykatës së apelit në këtë gjykim, janë absolutisht të pavlefshme. Një përfundim i tillë arrihet, duke parë kërkesat e nenit 128 gërma “c” të Kodit të Procedurës Penale. Në këtë dispozitë, e cila ka të bëjë me pavlefshmërinë absolute të akteve, përcaktohet se:

1.”Aktet procedurale janë absolutisht të pavlefshme kur nuk respektohen dispozitat që lidhen me:

c. thirrjen e të pandehurit ose praninë e mbrojtësit kur ajo është e detyrueshme”.

Nga sa u tha dhe analizua, rezulton se ndodhemi para kërkesave të parashikuara në nenin 432 të Kodit të Procedurës Penale, të cilat e bëjnë të cenueshëm vendimin nr.56 datë 2.5.2000 të Gjykatës së Apelit Shkodër.

PËR KËTO ARSYE:

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, në mbështetje të kërkesave të nenit 142/1 të Kushtetutës dhe 441 pika “ç” të Kodit të Procedurës Penale,

V E N D O S Ë N:

Prishjen e vendimit nr.56 datë 2.5.2000 të Gjykatës së Apelit Shkodër dhe dërgimin e çështjes për rishqyrtim në po atë Gjykatë.

Ky vendim unifikues për praktikën gjyqësore të dërgohet për botim në Fletoren Zyrtare.